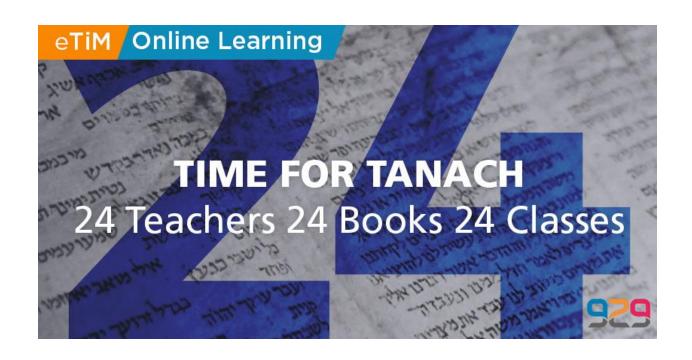

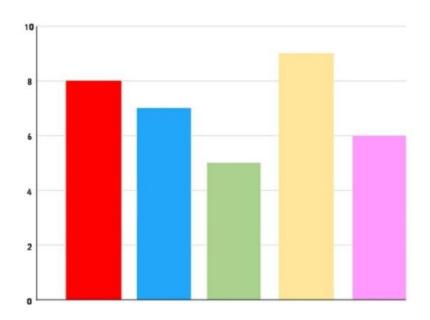

Dr. Shimon Lerner

Sponsored in memory of Lonia Kronenberg - Leah bat Chaim Leib also dedicated in memory of Daniel Lerner – Daniel Natan ben Binyamin Aharon

Favorite Books of Janach

Ling Solomon's Wisdon

ַוּיִּתֵּן אֱלֹלִים חָכְמָה לִשְׁלֹמֶה וּתְבוּנָה הַרְבִּה מְאֻד וְרַחַב לֵב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׁפַת הַיָּם:

God endowed Solomon with wisdom and discernment in great measure, with understanding as vast as the sands on the seashore.

וַתֵּלֶרֶבֹ חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל־בְּנֵי־ֻקֻדֶּם וּמִכָּל חָכְמַת מִצְרָים:

Solomon's wisdom was greater than the wisdom of all the Kedemites and than all the wisdom of the Egyptians.

ַנּיְחְכַּם מָכָּל־הָאָדָם מֵאֵיתָן הָאֶזְרָחִי וְהֵימָן וְכַלְכָּל וְדַרְדַּע בְּנֵי מָחֲוֹל וַיְהֵי־שְׁמָוֹ בְבֵל־הַגּוֹיֻם סְבֵיב:

He was the wisest of all men: [wiser] than Ethan the Ezrahite, and Heman, Chalkol, and Darda the sons of Mahol. His fame spread among all the surrounding nations.

ַויְדַבֵּׂר **שְׁלְשֶׁת אֲלָפֻים מָשָׁל** וַיְהָי שִׁירָוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף:

He composed three thousand proverbs, and his songs numbered one thousand and five.

Mishlei / Lohelet

Mishlei Lohelet optimistic pessimistic Good things happen to Rad things happen to good people good people Naïve, simlistic Cynical, complex (childlike approach) (old man approach) how things should be in Sow things are in practice theory Regins and ends with fear of God (yiras shomayim) שְׁלשָׁה סְפָּרִים כָּתַב: מִשְׁלֵי, וְקֹהֶלֶת, שִׁיר ּהַשִּׁירִים. אֵי זֶה מֵהֶן כָּתַב תְּחִלֶּה, רַבִּי חִיָּא ַרַבָּה וְרַבִּי יוֹנָתָן, רַבִּי חִיָּא רַבָּה אָמַר מִשְׁלֵי ּכָּתַב תָּחָלָּה, וְאַחַר כָּךְ שִׁיר הַשִּׁירִים, וְאַחַר בָּךְ קֹהֶלֶת, וּמַיְתֵי לָהּ מֵהַאי קָרָא (מלכים א ה, יב): וַיִדַבֵּר שָׁלשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, מָשָׁל זֶה ַספֶר מִשְׁלֵי, וַיָּהִי שִּׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף, זֶה שִׁיר הַשִּׁירִים, וְקֹהֶלֶת בַּסּוֹף אָמַר. מַתְנְיָיתָא דְרַבִּי ֹחִיָּא רַבָּה פְּלִיגָא עַל הָדֵין שְׁמַעְתָּא, מַתְנִיתָּא ָאָמְרָה שָׁלָשָׁתָּן כָּתַב כָּאַחַת, וּשְׁמַעְתָּא אָמְרָהּ כָּל חַד וְחַד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. תָּנֵי רַבִּי חִיָּא רַבָּה רַק לְעֵת זְקְנַת שָׁלֹמֹה שָׁרְתָה עָלָיו רוּחַ ָהַקְּדֵשׁ וְאָמַר שָׁלשָׁה סְפָרִים: מִשְׁלֵי, וְקֹהֶלֶת, וְשִׁיר הַשִּּירִים. **רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר שִּׁיר הַשִּּירִים**. וְשִׁירִים. וְשִׁירִים. ּכָּתַב תְּחָלָּה, וְאַחַר כָּךְ מִשְׁלֵי, וְאַחַר כָּךְ ָלְהֶלֶת, וּמַיְתֵי לָהּ רַבִּי יוֹנָתָן מִדֶּרֶךְ אֶרֶץ, פָּשַׁאָדָם נַעַר אוֹמֵר דִּבְרֵי זֶמֶר, הִגְּדִיל אוֹמֵר דִּבְרֵי מְשָׁלוֹת, הִזְקִין אוֹמֵר דִּבְרֵי **הָבָלִים.** רַבִּי יַנַּאי חָמוּי דְּרַבִּי אַמֵּי אָמַר הַכֹּל מוֹדִים שֶׁקֹּהֶלֶת בַּסּוֹף אֲמָרָהּ.

N'evertheless...

וְיֹתֵּר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכֵם עוֹד לִמַד־דַּעַת אֶת־הָעָׁם וְאִזּּן וְחִלֵּר **תִּקּן מְשָׁלֵים הַרְבֵּה**:

A further word: Because Koheleth was a sage, he continued to instruct the people. He listened to and tested the soundness of many maxims.

Structure of the book of Mishlei

	n		r		I		ה	Т		λ		ב		Ж
				16 short	"speeches"	in praise of wise	lom						The proverbs of Solomon son of David, king of Israel:	מֲשְׁלֵי שְׁלֹמְׁה בֶּן־דָּוֶד שָׁלֶּךְ יִשְׂרָאֵל:
	טז		טו		יד		יג	יב		יא		ı		υ
			3	75 one-line	proverbs ((שלמה					The proverbs of Solomon:	מִשְׁלֵי שְׁלֹמְה		
	ст		כג		כב		כא)		יט		יח		יז
נִם־אֵלֶה לְחָכָמִים These also are by the sages			Incline your ear and listen to the words of the sages;	ַקט אָזְנְרְּ וְשְׁמֵע דְּבְרֵי חָכָמֵים				375 ^o	one-line p	oroverbs				
			לא		ל		ງວ	כח		כז		CI		כה
		אֲשֶׁת־חַיִל מֶי יִמְצֵא What a rare find is a capable wife	The words of Lemuel, king of	orj Massa; The speech of the man to Ithiel, to	דּבְרֵי וּ אָנְּוּר בּן־יָלֶה הַמּׁשָּׂא נָאָם הַנָּבָר לְאָיתיאֵל לְאָיתיאֵל וְאָבֵל:	אינער אינער Solomon, שָׁלֹמֶה אָשֶׁר						הָעְתִּׁיקוּ אַנְשֵׁי חִזְקּיָּה		

מִשְׁלֵי שְׁלֹמְה <mark>בֶּן־דָּוֶד שֶׁלֶדְ יִשְׂרָאֵל:</mark>

The proverbs of Solomon son of David, king of Israel:

לָדַעַת חָכְמָה וּמוּסֶר לְהָבִין אִמְרֵי בִינָה:

For learning wisdom and discipline; For understanding words of discernment;

ָלָקַחַת מוּקַר הַשְּבֵּל צָדֶק וֹמִשְׁפָּט וּמֵישָׁרִים:

For acquiring the discipline for success, Righteousness, justice, and equity;

לָתַת לִפְתָאיֵם עָרְמֶה לְנַעַר דַּעַת וּמְזָמֶה:

For endowing the simple with shrewdness, The young with knowledge and foresight.

יִשְׁמֵע חֲכָם וְיָוֹסֶף לֻקַח וְנָבֹוֹן תַּחְבֻּלְוֹת יִקְנֶה:

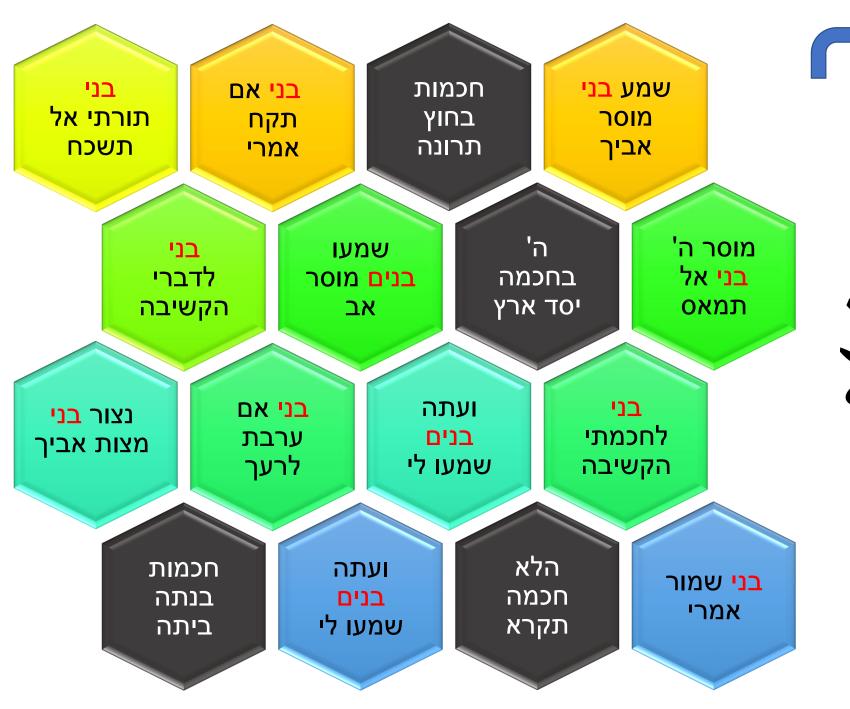
The wise man, hearing them, will gain more wisdom; The discerning man will learn to be adroit;

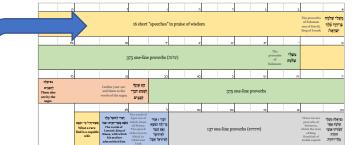
לְהָבִין מֲשָׁל ומְליצֵה דּבְרֵי חֲכָמִים וְחידתִם:

For understanding proverb and epigram, The words of the wise and their riddles.

יִרְאַת יֻהוָה רֵאשִׁית דֻּעַת חָכְמָה וֹמוּסָׁר אֱוִילִים בְּזוּ:

The fear of the LORD is the beginning of knowledge; Fools despise wisdom and discipline.

Short speeches on the value of wisdom

Second section: Famous "Proverbs"

לְאָדֶם מְעַרְכֵי־לֵב וֹּמֵיְהוָה מַעְנֵה לְשְׁוֹן: A man may arrange his thoughts, But what he says depends on the LORD.

זֵכֶר צַדִּיק לְבְרָכֶה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב: The name of the righteous is invoked in blessing, But the fame of the wicked rots.

ְכָּל פָּעַל יֻהוָה לִּמִּעְנֵהוּ וְגַם־רֲשָּׁע לְיוֹם רָעְה: The LORD made everything for a purpose, Even the wicked for an evil day. לֹא־יוֹעִיל הָוֹן בְּיוֹם עֶבְרֶה וֹּצְדָלָּה תַּצְיל מִמְּוֶת: Wealth is of no avail on the day of wrath, But righteousness saves from death.

בּרְצְוֹת ֻיְהוָה דַּרְכֵי־אֵישׁ גַּם־אוֹיְבָּיו יַשְׁלֵם אִתְּוֹ: When the LORD is pleased with a man's conduct, He may turn even his enemies into allies.

רושַׂךְ שֻׁבְטוֹ שּׂוֹנֵא בְנֵוֹ וְאֹהֲבֹוֹ שְׁחֲרָוֹ מוּסָר: He who spares the rod hates his son, But he who loves him disciplines him early.

דְּאָגָה בְלֶב־אִישׁ יַשְּׁחֻנָּה וְדָבֶּר טְוֹב יְשַׂמְּחֶנָּה: If there is anxiety in a man's mind let him quash it, And turn it into joy with a good word.

ּמְוֶת וֻחַיִּים בְּיַד־לְשֶׁוֹן וְאֹהֲבֶּיהָ יאַכֵּל פִּרְיְהּ: Death and life are in the power of the tongue; Those who love it will eat its fruit.

ַנֵר יֻהוָה נִשְׁמֵת אָדֶם חׁפֵּשׁ כָּל־חַדְרֵי־בְּטֶן: The lifebreath of man is the lamp of the LORD Revealing all his inmost parts.

שֻׂנְאָה הְּעוֹרֵר מְדָנֵים וְעַל כָּל־פְּשָׁעִּים הְּכַּסֵּה אַהֲבָה: Hatred stirs up strife, But love covers up all faults.

Questions that need to be addressed:

- What is King Solomon's goal?
- Why is Mishlei full of 'Simplistic morality'?
- Is this really King Solomon's magnum opus?
- How is Solomon's approach different from King David?
- What is his [chiddush] novel idea?
- How does Mishlei relate to other books of Tanach?
- Is there a structure to the book of Mishlei?
- Why did King Solomon ultimately fail?

Fear of God: The Reginning of Wisdom and the End of Tanakh Study Rabbi Mosheh Lichtenstein

11. An enlightening example from Tanakh itself is the interplay between Mishlei and Iyov. Both address the issue of divine justice, but in markedly different perspectives. Mishlei presents a conventional, almost facile, morality that portrays a world in which the righteous are always rewarded and the wicked never prosper. The outlook of the companions that sefer Iyov so unflinchingly attacks is the very world that Mishlei champions. The juxtaposition of the two is almost an act of self-reflection on the part of Tanakh, with Iyov serving to call into question the conclusions of its companion sefer. **One** of the more plausible suggestions to explain the discrepancy is that Mishlei is addressed to the young child while Iyov reflects the world of the adult. The voice of the narrator in Mishlei is the didactic parental voice while Iyov presents the raging debate of the embittered adult conversing with his peers. Each message is age-appropriate for the needs of its participants.

Summary — Level 1 - Pshat

- The straightforward approach: A father giving mussar to his son.
- Simplistic lessons appropriate for a child.
- Like Mesilat Yesharim mussar consists of simple truths which must be repeated anyways. (there can be genius in simplicity)
- Do we somehow "outgrow" the lessons of Mishlei?

Ling David's Legacy

וּיִקְרְבִוּ יְמֵי־דָוָד לָמֻוּת וַיְצֵו אֶת־שְׁלֹמָה בְנָוֹ לֵאמְר:

When David's life was drawing to a close, he instructed his son Solomon as follows:

ָּאָנֹכִי הֹלֵדְ בְּדֶרֶדְ כָּל־הָאָגֶרץ וְחָזַקְתָּ וְהָנִיתָ לְאֵישׁ:

"I am going the way of all the earth; be strong and show yourself a man.

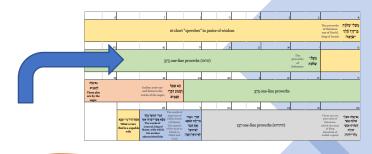
וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִשְׁמֶנֶת וֹ יְדְוָד אֱלֹקִידְּ לָלֶכֶת בִּדְרָכִיוֹ לִשְׁמֹר חֻקֹּתָיו מִצְוֹתִיוֹ וּמִשְׁפָּטִיו וְעֵדְוֹתָּיו כַּכָּתִוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן תַּשְׂכִּיל אֲת כָּל־אֲשֶׁר תִּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר תִּפְנֶה שֶׁם:

Keep the charge of the LORD your God, walking in His ways and following His laws, His commandments, His rules, and His admonitions as recorded in the Teaching of Moses, in order that you may succeed in whatever you undertake and wherever you turn.

לְמַעַוּ יָלִים יְדוָד אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶּׁר דִּבָּר עָלַיֹּ לֵאמֹר אָם־יִשְׁמְרוּ בָנֶידְ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנֵיּ בָּאֱמֶּת בְּכָל־לְבָבֶם וּבְכָל־נַפְשָׁם לֵאמֹר לְאֹיִפָּרֶת לְדְּ אִישׁ מֵעַל כִּמָּא יִשְׂרָאֵל:

Then the LORD will fulfill the promise that He made concerning me: 'If your descendants are scrupulous in their conduct, and walk before Me faithfully, with all their heart and soul, your line on the throne of Israel shall never end!'

Sow to be a good ruler - proverbs

תּוֹעֲבָת מֻלְכִים עֲשָׂוֹת בֻשַּׁע כִּי בִּצְדָלָּה יִכִּוֹן כִּמֵּא: Wicked deeds are an abomination to kings, For the throne is established by righteousness. מְזֶרֶה רֲשָׁעִים מֶּלֶּךְ חָכֶם וַיַּשָׁב עְלֵיהָם אוֹפְּן: A wise king winnows out the wicked, And turns the wheel upon them.

ַמַחְשָׁבוֹת בְּעֵצָה תִּכָּוֹן וֹּבְתַחְבֵּלוֹת עֲשֵׂה מִלְחָמֶה: Plans laid in council will succeed; Wage war with stratagems. ּבְאֵין תַּחְבֵּלוֹת יִפָּל־עֻם וֹּתְשׁוּעָּה בְּרָב יוֹעֵץ: For want of strategy an army falls, But victory comes with much planning.

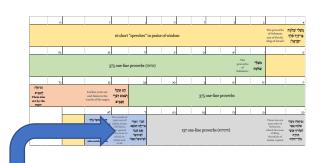
בֶּעֶר יוֹשֵׁב עַל־כָּסֵא־דֶין מְזָרֶה בְעֵינְיו כָּל־רֶע: The king seated on the throne of judgment Can winnow out all evil by his glance.

ּבְּאוֹר־פְּנֵי־מֶּלֶךְ חַיֵּיִם וֹּרְצוֹנֹוֹ כְּעָב מַלְקוֹשׁ: The king's smile means life; His favor is like a rain cloud in spring.

יַד־חָרוּצִים תִּמְשָׁוֹל וֹרְמִיָּה תִּהְיֶה לָמְס: The hand of the diligent wields authority; The negligent are held in subjection.

Sow to be a good ruler - parable

משלי פרק לי (כד) Mishlei Ch.30 verse 24

Economy

Construction

Organized Army

Stability

חכמת הממשל במשל חכמה, יהודה אליצור, עוז לדוד-ספר בן גוריון ַאַרְבָּעָה הֵם קְטַנֵּי־אָרֶץ וְהֵׁמָּה חֲכָמֵים מְחֻכָּמִים: ארבי קטני־אָרֶץ וְהֵמָּה חֲכָמֵים מְחֻכָּמִים: ארבים אוֹם: ארבים לוֹם: ארבים לוֹם: ארבים לוֹם: ארבים לוֹם: ארבים

Four are among the tiniest on earth, Yet they are the wisest of the wise:

ָהַנְּמָלִים עָם לֹא־עָז וַיָּכִינוּ בַקַּיִץ לַחְמָם:

Ants are **a folk** without power, Yet they prepare food for themselves in summer;

ָשְׁפַנִּים **עִם** לֹא־עָצְוּם וַיָּשָׂימוּ בַּסְּלַע בֵּיתָם:

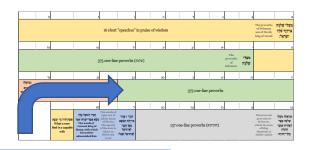
The badger is **a folk** without strength, Yet it makes its home in the rock;

ַמֶ**לֶרְ** אֵין לָאַרְבֶּה וַיֵּצֵא חֹצֵץ כַּלְּוֹ:

The locusts have no **king**, Yet they all march forth in formation;

ָשְׂמָמִית בְּיָדַיִם תְּתַפֵּשׁ וְהִיא בְּהַיכְלֵי מֶּלֶךְ:

You can catch the lizard in your hand, Yet it is found in **royal** palaces.

A pure-hearted friend, His speech is gracious;

He has the king for his companion. עִינֵי יֵהוָה נְצְרוּ דֻעַת וֹיִסַלֵּף דִּבְרֵי בֹגֵד:

ֹאֹהָב טְהָר־לֵב חָן שְׁפָּתָּיו רֵעַהוּ מֶּלֶךְ:

The eyes of the LORD watch the wise man; He

subverts the words of the treacherous.

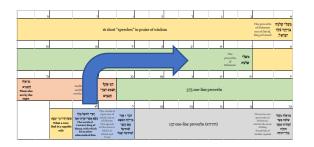
2

Mishlei 22: 11

חידות בספר משלי, מרדכי זר-כבוד, בית מקרא (סד)

מְבָּרֶךְ רֵעֵּהוּ וּ בְּקוֹל גַּדוֹל בַּבְּקֶר הַשְּׁבֵּיִם קְׁלָלֶה תֵּחָשֶׁב לְוֹ: He who greets his fellow loudly early in the morning Shall have it reckoned to him as a curse.

Mishlei 27: 14

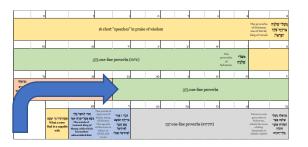
3

ָרֶב־אָכֶל נְיִר רָאשֵׁים וְיֵשׁ נִּסְפֶּׁה בְּלְאׁ מִשְׁפְּט: The tillage of the poor yields much food; and death may come without trial.

Mishlei 13:23

1

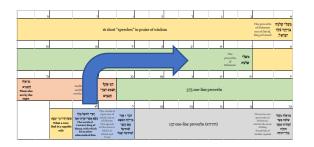
אֹהֶב טְהָר־לֵב חֵן שְׁפָּתָּיוּ רֵעֵהוּ מֱלֶךְ:
A pure-hearted friend, His speech is gracious;
He has the king for his companion.
עִינֵי יֻהוָה נָצְרוּ דֻעַת וַיְסַלֵּף דִּבְרִי בֹגְד:
The eyes of the LORD watch the wise man; He subverts the words of the treacherous.

2

מְבֶּרֶךְ רֵעֵּהוּ וּ בְּקוֹל גֻּדוֹל בַּבְּׂקֶר הַשְּׁכֵּים קְׁלָלֶה תֵּחָשֶׁב לְוֹ: He who greets his fellow loudly early in the morning Shall have it reckoned to him as a curse.

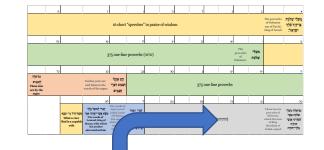
Hinting at the encounter between King Saul and Samuel after the war with Amalek.

The point where Saul lost his kingship.

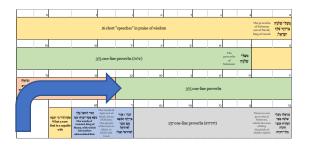

3

ָרֶב־אָכֶל נְיִר רָאשֵׁים וְיֵשׁ נִּסְפֶּה בְּלְאׁ מִשְׁפְּט: The tillage of the poor yields much food; and death may come without trial.

1

אֹהֶב טְהָר־לֵב חֵן שְׁפָּתָּיוּ רֵעֵהוּ מֱלֶךְ: A pure-hearted friend, His speech is gracious; He has the king for his companion. עִינֵי יֻהוָה נָצְרוּ דֻעַת וַיְסַלֵּף דִּבְרִי בֹגְד: The eyes of the LORD watch the wise man; He subverts the words of the treacherous.

2

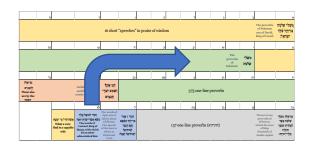
Hinting at Chushai and Achitofel the two advisors that Absalom turned to.

The point leading to Absalom's downfall.

מְבָּרֵךְ רֵעֵהוּ וּ בְּקוֹל גֻּדוֹל בַּבְּׂקֶר הַשְּׁכֵּיִם קְׁלָלֶה תֵּחָשֶׁב לְוֹ: He who greets his fellow loudly early in the morning Shall have it reckoned to him as a curse.

Hinting at the encounter between King Saul and Samuel after the war with Amalek.

The point where Saul lost his kingship.

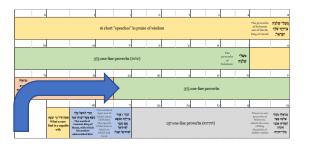

3

ָרָב־אָכֶל נְיִר רָאשֵׁים וְיֵשׁ נִּסְפֶּה בְּלְאׁ מִשְׁפְּט: The tillage of the poor yields much food; and death may come without trial.

1

אֹהֶב טְהָר־לֵב חֵן שְׁפָּתָּיוּ רֵעֵהוּ מֱלֶךְ: A pure-hearted friend, His speech is gracious; He has the king for his companion. עִינֵי יֻהוָה נָצְרוּ דֻעַת וַיְסַלֵּף דִּבְרִי בֹגְד: The eyes of the LORD watch the wise man; He subverts the words of the treacherous.

2

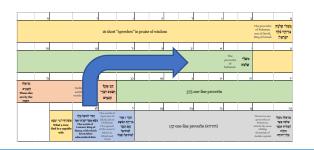
Hinting at Chushai and Achitofel the two advisors that Absalom turned to.

The point leading to Absalom's downfall.

מְבָּרֵךְ רֵעַהוּ וּ בְּקוֹל גֻּדוֹל בַּבְּׂקֶר הַשְּׁבֵּים קְׁלָלֶה תֵּחָשֶׁב לְוֹ: He who greets his fellow loudly early in the morning Shall have it reckoned to him as a curse.

Hinting at the encounter between King Saul and Samuel after the war with Amalek.

The point where Saul lost his kingship.

3

Hinting at Ahab and the vineyard of Naboth.

The point where Ahab lost his kingship.

ָרָב־אָכֶל נְיִר רָאשֵׁים וְיֵשׁ נִּסְפֶּה בְּלְּאׁ מִשְׁפְּט: The tillage of the poor yields much food; and death may come without trial.

Sow to be a good ruler - speeches

16 short "speeches" in praise of violum

15 short "speeches" in praise of violum

16 short "speeches" in praise of violum

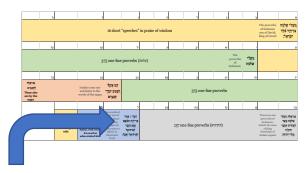
27 short short "speeches" in praise of violum

28 short "speeches" in praise of violum

29 short sho

משלי פרק לאי Mishlei Ch.31

משלי פרק לי (כא) Mishlei Ch.30 verse 21

בּחַת שֻׁלוֹשׁ רֲגְזָה אֱרֶץ וְתָחַת אַׁרְבַּּע לֹא־תוּכֵל שְּׂאֵת: The earth shudders at three things, At four which it cannot bear:

בּחַת־עֶבֶד בֵּי יִמְלֵוֹךְ וְנָבָּל בִּי יִשְׂבְּע־לֶחֶם: <u>A slave who becomes king;</u> A scoundrel sated with food; דָבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ עַּשָּׁא אֲשֶׁר־יִסְּרָתוּ אִמְוֹ: דָבְרֵי לְמוּאֵל

The words of Lemuel, king of Massa, with which his mother admonished him:

ַמַה־בְּרִי וּמְה־בַּר־בִּטְנֵי וּמֶה בַּר־נְדָרְי

No, my son! No, O son of my womb! No, O son of my vows!

ָא**ַל־תִּתַּן לַנָּשִּׁים חֵילֶךְ** וֹּדְרַכָּיךּ לַמְחָוֹת מְלַכִּין:

Do not give your strength to women, Your vigor, to those who destroy kings.

ַאָל לַמְלָכִּים ן לְמוֹאֵל אָל לַמְלָכִים שְׁתוֹ־יֶגִיִן וֹלְרוֹזְנִים אֵי שֵׁכֶר: אַל לַמְלָכִים וּ לְמוֹאֵל אָל לַמְלָכִים שְׁתוֹ־יֵגִיִן וֹלְרוֹזְנִים אֵי שֵׁכֶר:

Wine is not for kings, O Lemuel; Not for kings to drink, Nor any strong drink for princes,

ּפֶּן־יֻשְׁתָּה וְיִשְׁכַּח מְחֻקֶּק וִישׁנֶּה דָּין כָּל־בְּנֵי־עְׂנִי:

Lest they drink and forget what has been ordained, And infringe on the rights of the poor.

אמר ר׳ לוי: אותו היום נתקרב תמיד של שחר בארבע שעות, והיו ישראל עֲצֵבִים - שהיה יום חנוכת בית המקדש, ולא היו יכולין לעשות מפני שהיה יָשֵן שלמה, והיו מִתְיָרְאִים להקיצו מפני אֵימַת הַמַּלְכוּת. הלכו והודיעוּ לבת שבע אמוּ, והלכה היא וְהֵקִיצַתּוֹ וָהּוֹכִיתַתֹּוֹ נִטלה קוֹרְדִּיקוֹן שלה, והיתה מְסַטְרַתּוֹ לכאן ולכאן...

שמואל אי פרק כדי (ח) Samuel I Ch.24 verse 8

:וַּקָם דָּוֹד אַחֲרֵי־כֵּן וַיֵּצֵאֹ מְהַמְּעָרָה וַיִּקְרָא אָחֲרֵי־שָׁאָוּל לֵאמָר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַיַּבֵּט שָׁאוּל אַחֲרָיו וַיִּקְּד אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: Then David also went out of the cave and called after Saul, "My lord king!" Saul looked around and David bowed low in homage, with his face to the ground.

ָויּאֹמֶר דָּוִד לְשָׁאוּל לֶמָּה תִשְׁמֵּע אֶת־דִּבְרֵי אָדָם לֵאמֶר הִנַּה דָּוִד מְבַקֵּשׁ רָעָתֶךְ:

And David said to Saul, "Why do you listen to the people who say, 'David is out to do you harm?' :הָנֵה הַיּוֹם הַזָּה רָאָוּ עֵינֶיךָ אֲת אֲשֶׁר־נְתָנְךֶ יְדוָד הַיּוֹם בְּיָדִי בַּמְּעָרֶה וְאָמֵר לַהְרָגְךָ וַתְּחָס עָלֵיךְ וָאֹמַר לֹא־אֶשְׁלַח יָדִי בְּאדֹנִי כִּי־מְשִׁיחַ יְדוָד הְוּא You can see for yourself now that the LORD delivered you into my hands in the cave today. And though I was urged to kill

you, I showed you pity; for I said, 'I will not raise a hand against my lord, since he is the LORD's anointed.'

וְאָבִי רְאֵה גַֹּם רְאֵה אֶת־כְּנַף מְעִילְךָּ בְּיָדֵי כִּי בְּכָרְתִיּ אֶת־כְּנַף מְעִילְךָּ וְלָא הֲרַגְתִּיך דַּע וּרְאֵהֹ כִּיֹ אֵין בְּיָדִי רָעָה וָפֶּשַׁע וְלֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה צֹדֵה אֵת־נַפִּשִׁי לְקַחָתַּהּ:

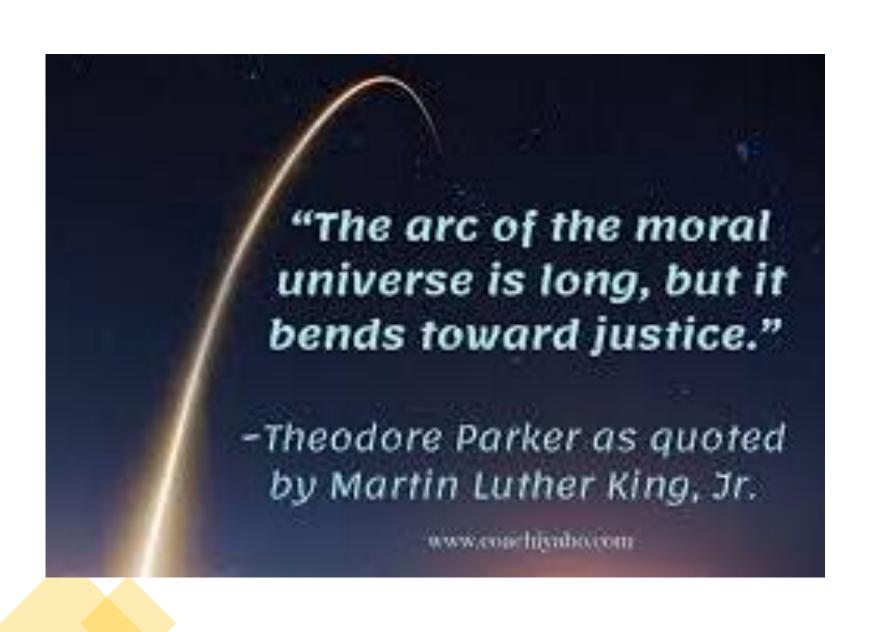
Please, sir, take a close look at the corner of your cloak in my hand; for when I cut off the corner of your cloak, I did not kill you. You must see plainly that I have done nothing evil or rebellious, and I have never wronged you. Yet you are bent on taking my life.

ָיִשְׁפָּט יְהוָהֹ בֵּינִי וּבֵינֶּׁךְ וּנְקָמַנִי יְהוָה מִמֶּרָ וְיָדֵי לָא תְהְיֶה־בְּּךְ:

May the LORD judge between you and me! And may He take vengeance upon you for me, but my hand will never touch you.

ּבָּאֲשֶׁר יאׁמַּׁר מְשַׁל ֹהַקַּדְמֹּנִּי מֵרְשָׁעֻים יֵצֵא בֶשַׁע וְיָדָי לָאׁ תְּהְיֶה־בָּּךְ:

As the ancient proverb has it: 'Wicked deeds come from wicked men!' My hand will never touch you.

Evil destroys itself תמותת רשע רעה

צַדִּיק לְעוֹלֶם בַּל־יִמְוֹט וֹרְשָׁעִּים לְאׁ יִשְׁכְּנוּ־אֶּרֶץ: The righteous will never be shaken; The wicked will not inhabit the earth. מֵשִׁיב ֻרְעָה תַּחַת טוֹבֶה לֹא־תָמְוּשׁ רְׁעָּה מְבֵּיתְוֹ: Evil will never depart from the house Of him who repays good with evil.

ָהֻמַּת יְשָׁרֵים תַּנְחֵם וְּסֶלֶף בּוֹגְדֵים יְשָׁדֵּם: The integrity of the upright guides them; The deviousness of the treacherous leads them to ruin. תּוֹחֶלֶת צַדִּיקִים שִּׂמְחֶה וְתִקְוַתְ רְשָׁעִים תּאֹבֶד: The righteous can look forward to joy, But the hope of the wicked is doomed.

תַּאֲוֹת צַדִּיקִים אַךְ־טֵוֹב תִּקְוַת רְשָׁעֵים עֶבְרָה: What the righteous desire can only be good; What the wicked hope for stirs wrath. ָחֲטָּאִים תְּרַדֵּף רָעֲה וְאֶת־צַּדִּיקִּים יְשַׁלֶּם־טְוֹב: Misfortune pursues sinners, But the righteous are well rewarded.

עֵד שֲקָרִים לָא יִנָּקֶה וְיָפִּיחַ כְּזָבִים לָא יִמְלֵט: A false witness will not go unpunished; He who testifies lies will not escape.

Rabbi Jonothan Sacks Covenant & Conversation L'edoshim (5771) – Judaism's Three Voices

Kings and their courts are associated in Judaism with wisdom — chokhmah, etzah and their synonyms. Several books of Tanakh, most conspicuously **Proverbs** and Ecclesiastes (Kohelet), are books of "wisdom" of which the supreme exemplar was **King Solomon**. Wisdom in Judaism is the most universal form of knowledge, and the Wisdom literature is the closest the Hebrew Bible comes to the other literature of the ancient Near East, as well as the Hellenistic sages. It is practical, pragmatic, based on experience and observation; it is judicious, prudent.

It is a prescription for a life that is balanced, moderate and focused on the long run. Wisdom avoids excesses and extremes. It is the virtue of kings who have to listen carefully to a multiplicity of voices, balance conflicting considerations, and act in the long-term interest of the nation as a whole. It is the voice of power combined with responsibility.

Summary – Level 2 – Remez

- Not just any father talking to son
- Specifically hinting at King David imparting his legacy on King Solomon and King Solomon on his descendants
- Many warnings how not to lose the right to the throne.
- Patient morality which pays off in the long run.
- Largely successful in the Davidic line of Kings.
- What is the importance for us?

The Altimate Source of Wisdom

מדרש משלי אי:אי

"והחכמה מאין תימצא" - מלמד שהיה שלמה מחפש, היכן החכמה מצויה. רבי אליעזר אומר: בראש, רבי יהושע אומר: בלב. הה"ד (תהלים ד א): "נתתה שמחה בלבי", וכתיב (משלי כז יא): "חכם בני ושמח לבי". ומפני מה נתנה חכמה בלב - מפני שכל האיברים תלויים בלב. אמר שלמה: אני עושה כדפתח אבי, שהוא פתח בחכמתו בראש אותיות וסיים באמצע אותיות: [פתח] בראש - דכתיב (תהלים א א): "אשרי האיש אשר לא הלך", וסיים באמצע - שנאמר (תהלים קנו): "כל הנשמה תהלל יה". בתחילה אני פותח באמצע, ומסיים בסוף: אני פותח ממקום שהחכמה נתונה, היכן היא - בלב, ולב היכן הוא נתון - באמצע. נמצאת אומר, שדוד תפש כדברי רבי אליעזר, ושלמה כדברי רבי יהושע. ולא עוד, אלא שהלב נתון בידו של הקב"ה, כדכתיב (משלי כא א): "פלגי מים לב מלך ביד ה', על כל אשר יחפוץ יטנו". וכיוון שהלב נתון ביד הקב"ה, אל מקום שהוא חפץ הוא מטה אותו. וכיוון שראה שלמה שהחכמה נתונה בלב, אמר: ממקום שניתנה החכמה אני מתחיל, שכן הוא אומר "משלי שלמה".

King David – wisdom comes from the head in agreement with R' Eliezer,
Starts Tehillim with Aleph (אשרי) and ends in the middle (כל)

King Solomon – wisdom comes from the heart in agreement with R' Yehoshua Starts Mishlei with Mem (משלי) and ends with Taf (תנו לה)

Two types of Wisdom

שלמה המלך – משלי א' King Solomon – Mishlei 1

ַמְשָׁלֵי שָׁלֹמְה בַן־דָּוָד מֻׁלֵךְ יִשְּׂרָאֵל:

The proverbs of Solomon son of David, king of Israel:

and equity;

ַלְדַעַת חָכָמָה וּמוּסֶר לְּהָבִין אִמְרֵי בִינֵה:

For learning wisdom and discipline; For understanding words of discernment;

ָלַקַחַת מוּסַר הַשִּׁכֵּל צֵדֶק וֹּמִשָּׁפָּט וּמֵישָׁרֵים: For acquiring the discipline for success, Righteousness, justice,

ַלְתֵת לְפָתָאיֵם עָרְמָה לְנַעַר דַּעַת וּמְזְמֶה:

For endowing the simple with shrewdness, The young with knowledge and foresight.

יִשְׁמַע חֲכָם וְיוֹסֶף לֻקַח וְנָבֹוֹן תַּחְבֶּלְוֹת יִקְנֵה:

The wise man, hearing them, will gain more wisdom; The discerning man will learn to be adroit;

ַלְהָבֵין מֲשָׁל וּמְלִיצֶה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתֵם:

For understanding proverb and epigram, The words of the wise and their riddles.

יִרְאַת יֻהוָה רֵאשִׁית דֻעַת חָכְמָה וֹמוּסָׁר אֱוִילִים בָּזוּ:

The fear of the LORD is the beginning of knowledge; Fools despise wisdom and discipline.

<u> King David - Tehillim 111</u> <u>דוד המלך - תהילים קי"א</u>

ָהַלְלוּ וָּהַ וֹ אוֹדֵה יֻדוָד בִּכָּל־לֵבָב בִּסְוֹד יִשָּׁבִים וְעֵדֶה:

Hallelujah. I praise the LORD with all my heart in the assembled congregation of the upright.

גָדֹלִים מעשׁי יִדוָד דְּרוּשִּׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֵם:

The works of the LORD are great, within reach of all who desire them. הוד־וְהָדֶר פֶּעֵלָוֹ וְצִדְקָתֹוֹ עֹמֱדֶת לָעַד:

His deeds are splendid and glorious; His beneficence is everlasting; ַזֵכֶר עֲשָׂה לְנִפְּלְאֹתָיו חַנְּוּן וְרַחְוּם יִדוֶד:

He has won renown for His wonders. The LORD is gracious and compassionate;

ַטֵרֶף נָתַן לֵירֵאָיו יִזְכָּר לְעוֹלֶם בְּרִיתְוֹ:

He gives food to those who fear Him; He is ever mindful of His covenant.

ָכָּחַ מֲעֲשָׂיו הָגֵּיד לְעַמָּוֹ לְתֵת לְהָׁם נַחֲלֵת גּוֹיֵם:

He revealed to His people His powerful works, in giving them the heritage of nations.

ַמַעֲשֵׂי יַדִיו אֱמֵת וּמִשִּׁפֵּט נַאֲמָנִים כָּל־פָּקּוּדַיו:

His handiwork is truth and justice; all His precepts are enduring,

ּ סָמוּכֵים לָעָד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בַּאֵמֵת וְיַשֶּׁר:

well-founded for all eternity, wrought of truth and equity.

ּפְדָוּת וֹ שָּׁלַח לְעַמּוֹ צָוֶה־לְעוֹלֶם בְּרִיתַוֹ קָדְוֹשׁ וְנוֹרֶא שְׁמְוֹ:

He sent redemption to His people; He ordained His covenant for all time; His name is holy and awesome.

ָרָאשִׁית חָכָמָּה וְיִרְאַת יִדוָד שֵּׁכֵל טְוֹב לְכָל־עֹשֵּיהָם תִּהִלְּתוֹ עֹמֲדֵת לְעֲד:

The beginning of wisdom is the fear of the LORD; all who practice it gain sound understanding. Praise of Him is everlasting.

Ling Solomon's Wish

ּבְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְדֹוֶד אֶל־שְׁלֹמָה בַּחֲלָוֹם הַלָּיֻלָה וַיּאֹמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֶּן־לֶךְ:

At Gibeon the LORD appeared to Solomon in a dream by night; and God said, "Ask, what shall I grant you?"

ּ וְנָתַהָּ לְעַבְדְּךָ **לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפִּט אֶת־עַמְּךֹ** לְהָבָין בֵּין־טָוֹב לְרֶע כִּי מִי יוּכַל ֹלִשְׁפֿט אֶת־עַמְּךָּ הַכָּבָד הַזֶּה:

Grant, then, Your servant an understanding mind to judge Your people, to distinguish between good and bad; for who can judge this vast people of Yours?"

וַיִּיטָב הַדָּבָּר בְּעִינִי אֲדֹנֵי כָּי שָׁאַל שְׁלֹמֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה:

The Lord was pleased that Solomon had asked for this.

וּאמֶר אֱלקֹים אֵלֶיו יַעַן۠ אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ אֶת־הַדָּבֶּר הַזֶּה וְלְא־שָׁאַלְתָּ לְךֹּ יָמִים רַבִּּים וְלְא־שָׁאַלְתָּ לְּךֹּ עְשֶׁר וְלָא שָׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךּ וְשָׁאַלְתָּ לְךֶּ הָבֶין לִשְׁמָעַ מִשְׁפֵּט:

And God said to him, "Because you asked for this—you did not ask for long life, you did not ask for riches, you did not ask for the life of your enemies, but you asked for discernment in dispensing justice—

ָהִנָּה עָשָׂיתִי פִּדְבָרֶיִרְ **הִנָּה ו נָתַתִּי לְךָּ ֻלֵב חָכָם וְנָבֹוּן** אֲשֶׁר כָּמּוֹרְ לֹא־הָיָה לְפָנֶירְ וְאַחָרֶיךְ לֹא־יָקוּם כָּמְוֹרְ:

I now do as you have spoken. I grant you a wise and discerning mind; there has never been anyone like you before, nor will anyone like you arise again.

ּ וְגַּם אֲשֶׁר לְא־שָׁאַלְתָּ נָתַתִּי לָּךְ גַּם־עָשֶׁר גַּם־כָּבֵוֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָּה כָמְוֹךָ אֵישׁ בַּמְּלָכִים כָּל־יָמֶיךְ:

And I also grant you what you did not ask for—both riches and glory all your life—the like of which no king has ever had.

Bava Metzia 59b : בבא מציעא נט

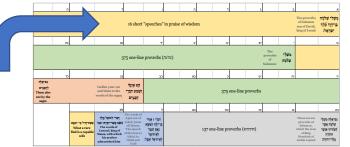
חזר ואמר להם אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכ"מ **Rabbi Eliezer** then said to them: If the *halakha* is in accordance with my opinion, Heaven will prove it. **A Divine Voice emerged from Heaven** and said: Why are you differing with Rabbi Eliezer, as the *halakha* is in accordance with his opinion in every place that he expresses an opinion?

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר (<u>דברים ל, יב</u>) לא בשמים היא מאי לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה (<u>שמות כג, ב</u>) אחרי רבים להטות אשכחיה רבי נתן לאליהו א"ל מאי עביד קוב"ה בההיא שעתא א"ל קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני בני

Rabbi Yehoshua stood on his feet and said: It is written: "It is not in heaven" (Deuteronomy 30:12).

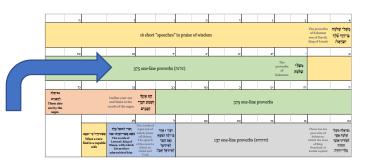
The Gemara asks: What is the relevance of the phrase "It is not in heaven" in this context? Rabbi Yirmeya says: Since the Torah was already given at Mount Sinai, we do not regard a Divine Voice, as You already wrote at Mount Sinai, in the Torah: "After a majority to incline" (Exodus 23:2). Since the majority of Rabbis disagreed with Rabbi Eliezer's opinion, the halakha is not ruled in accordance with his opinion. The Gemara relates: Years after, Rabbi Natan encountered Elijah the prophet and said to him: What did the Holy One, Blessed be He, do at that time, when Rabbi Yehoshua issued his declaration? Elijah said to him: The Holy One, Blessed be He, smiled and said: My children have triumphed over Me; My children have triumphed over Me.

interwoven into the twelve speeches of human wisdom from father to son are four poems from "Lady Wisdom," who symbolizes the perfect and transcendent universal wisdom

Jorah laws derived from Mishlei

יַטְוֹב־עֵיִן הָוּא יִבֹרֶךְ כְּי־נְתָן מִלַּחְמְוֹ לַדֵּל: <u>The generous man is blessed</u>, For he gives of his bread to the poor. **The host leads the bentching**

בְּרַב־עֵם הַדְרַת־מֵּלֶךְ וּבְאֶפֶּס לְאֹם מְחִתַּת רְזוֹן: A numerous people is the glory of a king; Without a nation a ruler is ruined. Better one large minyan than two small ones

לַעֵג לֵרָשׁ חֵרֵף עֹשֵּהוּ שָּׁמֵחַ לְאֵיד לְאֹ יִנְּקְה: He who mocks the poor affronts his Maker; He who rejoices over another's misfortune will not go unpunished. **Cover our tzitzit in the cemetery** :כָּל־יְמֵי עָנְי רָעֵים וְטָוֹב־<u>יֵּלֵב מִשְׁתֵּה תָמֵיד</u> All the days of a poor man are wretched, But contentment is a feast without end. Good to celebrate *Purim Katan*

יַדְיַדְיִדְיִדְ: אַין חַכְמָה וְאֵין תְּבוּנֵה וְאֵין עֵׁצָּה לְנֵגֶד יִדוְדַ: No wisdom, no prudence, and no counsel Can prevail against the LORD. It may sometimes be necessary to suffer indignities for the sake of Heaven בְּית גֵּאִים יִּסָּח וֹ יְהוֶה <u>וְיַצֵּׁב גְּבוּל אַלְמְנְה</u>:
The LORD will tear down the house of the proud,
But He will establish the homestead of the widow.

Blessing when seeing the renewal of Jewish

settlements in Israel

Ling Solomon's Divine Wisdom

ונקיתי מפשע רב אמר לפניו רבש"ע מחול לי על אותו עון כולו אמר כבר עתיד שלמה בנך לומר בחכמתו (משלי ו, כז) היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוינה כן הבא על אשת רעהו לא ינקה כל הנוגע בה

The verse states: "And I shall be clear from great transgression" (Psalms 19:14). David said before God: Master of the Universe, pardon me for that entire sin. God said to him: Your son Solomon is already destined to say with his wisdom: "Can a man take fire in his lap and his garments not be burned? Can one walk on hot coals and his feet not be scorched? So too one who lies with his neighbor's wife; anyone who touches her shall not go unpunished" (Proverbs 6:27–29).

שאלו לחכמה: החוטא מהו עונשו? אמרה להם: ׳חטאים תרדֶף רעה׳ (מש׳ יג:כא)

ואף שלמה אמר <u>בחכמתו</u> (<u>משלי כד, כז</u>) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך

And even King Solomon <u>said in his wisdom</u>: "Prepare your work outside, and make it fit for yourself in the field; and afterward build your house"

וְעָלִיו אָמַר שְׁלֹמֹה בָּחַכְּמֵתוֹ "בְּנִי אָם חָכַם לְבֶּךְ יִשְׁמַח לְבִּי גַם אָנִי".

אוֹמֵר: "חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַח לְבִּי וְאָשִׁיבָה חֹרְפִי דְבָר".

In his book of wisdom, Solomon said about this wise son: "My son, if your heart is wise, my heart will be glad, even mine" (Proverbs 23:15). And Solomon says (about Kilav): "Be wise, my son, and make my heart glad, that I may respond to those who taunt me" (Proverbs 27:11).

The Listory of Gentile Wisdom According to P. Sadok ha-Kohen of Lublin Pabbi Yaakov Elman

Nevertheless, R. Zadok, in a remarkable passage in *Zidqath ha-Zaddiq*, suggests that to some extent the development of Torah Shebe'al Peh in Solomon's time was aided by gentile wisdom, on temporary loan to the Israelites in order thereby to set Divine Wisdom in their hearts. Ultimately, it was returned to them, and Israel has no further need of it.

[רמט]וזה ענין הבטחת יצאו ברכוש גדול וביזת הים והוא הכנה לחכמת התורה. רק מכל מקום שרשו מצד חכמת חיצונות ובשלמה המלך ע"ה נאמר ותרב חכמת וגו' ומכל חכמת מצרים דהיינו בחכמת חיצונות שלהם. וכל חשק שלמה הי' לחכמה שע"ז ביקש בחלום רק זה. וכך כחו קבוע ברכוש ולזה חשק שישק וחזר למקומו כי באמת חכמת חיצונות הוא חלקם רק שהיה בשאלה לשעה לבני ישראל לצורך לקבוע בלבם על ידי זה חכמת השם יתברך ועד שלמה המלך ע"ה שחבר משלי בבירור חכמת התורה ואז לא הוצרכו עוד

לחכמת חיצונות וחזר כל אחד למקומו:

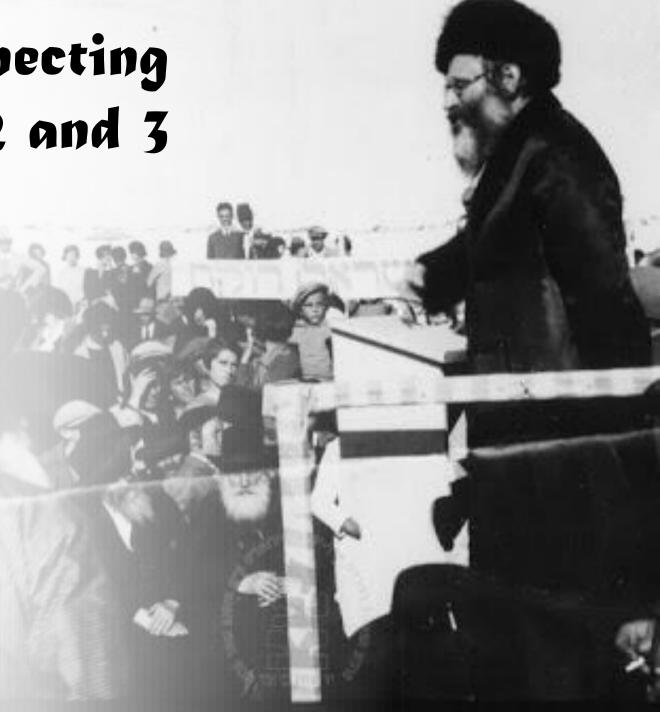
Summary - Level 3 - Drash

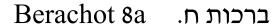
- King Solomon making a case for logic and wisdom.
- Human wisdom can become divine. Morality derived from logic can be considered Torah.
- Will eventually become the mode of operation for the Talmudic sages in the post prophetic era.
- The first proponent of "Torah-uMadda"?
- Need to exercise caution with the boundaries.

Zav Look – connecting levels 2 and 3

- Josef and Judah
 - two distinct methods of kingship
- Judah = holiness
- Josef = wisdom, connected to wisdom of the gentiles.
- This is what eventually causes the split between the ten tribes and the two.
- King Solomon tried to synthesize both approaches together.

If so: then the case for wisdom is in itself a way of solidifying the throne!

What went wrong?

ּ וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַמֵּי מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: לְעוֹלָם יָדוּר אָדָם בִּמְקוֹם רַבּוֹ, שֶׁכֶּל זְמַן שֵׁ<mark>שְּׁמְעִי בֶּן גִּרַא</mark> קַיִּים, לֹא נָשָׂא שָׁלֹמֹה אֵת בַּת פַּרְעֹה.

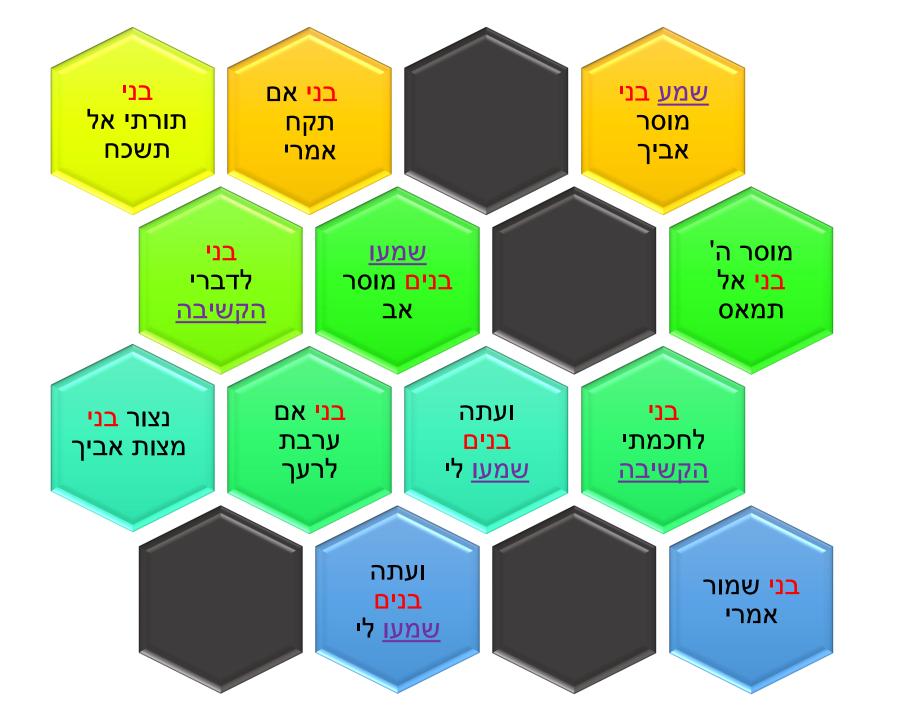
And Rabbi Ḥiyya bar Ami said in the name of Ulla: One should always live in the place where his teacher lives; thereby he will avoid sin. For as long as Shimi ben Gera, who according to tradition was a great Torah scholar and teacher of Solomon (see Gittin 59a), was alive, Solomon did not marry Pharaoh's daughter. Immediately after the Bible relates the death of Shimi (I Kings, end of ch. 2), Solomon's marriage to Pharaoh's daughter is recorded (beginning of ch. 3).

וָהָתַנְיָא אַל יָדוּר!

The Gemara raises an objection: **Wasn't it taught** in a *baraita* that one **should not live** where his teacher lives?

ָלָא קַשְׁיָא, הָא דְּכְיִיף לֵיהּ, הָא, דְּלָא כְּיִיף לֵיהּ.

The Gemara answers: **This is not difficult. This,** which says that one should live where his teacher lives, is referring to a case **where he is acquiescent to** his teacher and will heed his teaching and instruction. **While this** *baraita*, which says that one should not live where his teacher lives, is referring to a case **where he is not acquiescent to him** and that will lead them to quarrel.

Ley to Mishlei: listening

Mishlei / Lohelet

Mishlei	Lohelet					
ישמע חכם	אמר קהלת					
שמע בני	דברתי אני עם לבי					
להקשיב לחכמה אזנך	אמרתי אני בלבי					
שמעו בנים	אמרתי גם זה הבל					
קמו בניה ויאשרוה	סוף דבר הכל נשמע					

Ling Zehoboam's Mistake

Kings I Ch.12 מלכים אי פרק יבי

וֹיְדַבְּרָוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גִּדְלָוּ אִתּוֹ בֹאמֹר כָּה־תֹאמֵר לָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶידְ בֹאמֹר אָבִידְּ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה הָקֵל מֵעָלֻינוּ כָּה תְּדַבִּר אֲלֵיהֶם **קְטָנִּי עָבָה מִמְּתְנֵי אָבִי**:

And the young men who had grown up with him answered, "Speak thus to the people who said to you, 'Your father made our yoke heavy, now you make it lighter for us.' Say to them, 'My little finger is thicker than my father's loins.

ּוְעַתָּה אָבִי הֶעְמֶיס עֲלֵיכֶם עָל כָּבֵּד וַאֲגָי אוֹסֵיף עַל־עֻלְּכֶם <mark>אָבִי יִפֻּר אֶתְכֶם בַּשׁוֹטִים וַאֲנִי אְיַפֵּר</mark> אֶתְכֵם בָּעַקְרַבִּים:

My father imposed a heavy yoke on you, and I will add to your yoke; my father flogged you with whips, but I will flog you with scorpions."

וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶׁם כַּעֲצָת הַיְלָדִים לֵאמֹר אָבִי הִכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶּם וַאְנֵי אֹסִיף עֵל־עֻלְּכֶם **אָבִּי יִפֻּר** אֶ**תְכֶם בַּשׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַפֵּר אֶתְכֶם בְּעַקְרַבִּים**:

He spoke to them in accordance with the advice of the young men, and said, "My father made your yoke heavy, but I will add to your yoke; my father flogged you with whips, but I will flog you with scorpions."

<mark>וְלְאֹ׳שְׁמֵע הַמֶּלֶדְ אֶלִּהָעֶם</mark> כֵּי־הָיְתָה סִבָּה מֵעֵם יְהוָה לְמַעַן הָקִים אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַדֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילנִי אֶל־יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט:

The king did not listen to the people; for the LORD had brought it about in order to fulfill the promise that the LORD had made through Ahijah the Shilonite to Jeroboam son of Nebat.

וַיִּרְא פָּליִישְׂרָאֵל בִּי לְּאִ־שְׁמֵע הַמֶּלֶדְ אֲלֵיהֶם וַיִּשְׁבוּ הָעֶם אֶת־הַמֶּלֶדְ דָּבָר וֹ לֵאמֹר מַה־לָנוּ בּיַרְאַל לְּאֹהָלֶיוּ בְּיֶרְישִׁי לְאֹהָלֶיךּ יִשְׂרָאֵל לְאֹהָלֶיוּ בִיתְדָּ דְּנְדְ וַיִּלֶּדְ יִשְׂרָאֵל לְאֹהָלֶיוּ בִיתְדָּ דְּנְדְ וַיִּלֶּדְ יִשְׂרָאֵל לְאֹהָלֶיוּ בִּירְדָּ בְּיִרְישַׁי לְאֹהָלֶיוּ יִשְּׁרָאֵל עְתָּה רְאֵה בִיתְדָּ דְּנְדְ וַיִּלֶּדְ יִשְׂרָאֵל לְאֹהָלֶיוּ בּיְרְיִשַּׁי לְאֹהָלֶיוּ יְשְׁרָאֵל עַתְּה בְּיִרְיִשְּׁי לְאֹהָלֶיוּ יִשְּׂרָאֵל עַתְּה בְּיִרְיִשְּׁי לְאֹהָלֶיוּ יְשְׁרָאֵל עַתְּה בְּיִרְיִשְּׁי לְאֹהָלֶיוּ יְשְׁרָאֵל עְתָּה רְאֵה בִיתְדָּ דְּנְדְי וַיְלְּאֹרְנָתְלָה בְּבֶרְיִשַּׁי לְאֹהָלֶיוּ יְשְׂרָאֵל עַתְּה בְּיוֹיְשִׁי לְאֹהָלֶיוּ יְשְׁרָאֵל עַתְּה בְּיוֹיְשִׁי לְאֹהָלְיוּ יְשְׁרָאֵל עַתְּה בְּיוֹיְשְׁרְאֵל עְתְּה בְּיוֹיְה וְלְאֹד וְמְלְאוֹת בְּיוְבְּיוֹ בְּעְרְאֵל עְתָּה בְּיוֹיְ יִשְׂרָאֵל עְתָּה בְּיוֹיְבְּי וְשְׁרָאֵל לְאֹהְלָיוּ יְשְׁרָאֵל עַתְּה בְּיוֹרְ וְלְאֹד וְתְּלָא עם בּאר בּיוְרְה בְּעוֹת בִּיוְיְבְּי שְּׁרְאֵל לְאֹהְלָיוּ יְשְׁרְאֵל עַתְּלָה בְּיוֹיְם בְּיוֹיִים לְּעִם אָּתְה בְּיוֹיְם בְּחִילְּת בְּיוֹיְנְיוֹ בְּיוֹלְיִים לְּנְיוֹיְ לְּעִיבְּיוֹ לְּעִילְיוּ שְׁרְאֵל לְאֹהְלָיוּ יְשְׁרְאֵבְיּת וְ בָּאֹר בְּיִישְׁרְאָב לְאוֹבְיוּ בְּעִירְ בְּיִבְיוֹיְ בְּיוֹבְיְיְבְיִילְיְבְּיוֹ בְּעְרְאֵים לְּעִים בְּיוֹיְיְ בְּיוֹבְיּיוּ בְּיוֹלְיְתְּיְיְבְיְבְּיְבְיּבְיוֹיְ בְּיוֹבְיּיְ בְּיוֹיְיְלְיוֹיְ בְּיוֹיְיְיִישְׁרְה בְּיוֹיְיְשְׁרְבּיּל וְיִישְׁרְיוֹיְיִי לְיִילְיוּ בְּיוֹיְיְשְתְּה בְּיוֹיְיְיִישְׁרְיוֹבְיּי לְעִילְיוּ בְּיִישְׁרְיבְיּיִי לְיִיבְיְלְיוֹיְיְיְיְלְיוֹיְיְעִילְיוּ בְּתְּבְיּבְיוֹיְישְׁיְיוּ בְּיוֹבְיּעְיְתְיּבְּיוֹיְייְיְיוֹי בְּיוֹיְישְׁנְיוּ בְּיוֹיְיְיוֹיְיוּיוּיוּ יִישְׁירְאוֹים בְּיוֹישְׁיוֹים לְעוֹים בְּיוֹיישְׁיְיוּיוּיְיוּיוּיְיְיוּיוּ בְּיוֹבְיוּיוּיוּ בְּיוֹיְבְיוּיוּיוֹיְיְיוּיוּ בְּיוֹבְיוֹי בְּיוֹיוּ בְּיוֹבְיוּיוּיוּ בְּיוֹים בְּיוֹיוּ בְּיוֹבְיוּיוּ בְּיוֹבְיוּיוּ בְּיוֹיוּיְיוּיוּיְיוּיוּיְיְיוּיוּיוּיוּיוּ בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹבְיוֹיוּיוּיוּיוּים בְּיוֹבְיוֹיוּיוּים בְּבְיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹבְיוֹים ב

Final Summary

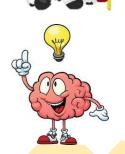
- Don't be fooled by first impressions.
 - Mishlei is deceptively much much deeper than it appears.
 - Three levels to Mishlei.

- Morality for children
 - A Mussar Book
 - Usually true

- Morality for kings
 - Moral arc of history
 - True in the long-run
- Logic based morality
 - After the age of prophecy
 - Ideally true

- P.S. Even the wisest man alive needs a teacher
 - Someone to listen to

References

- Most of the Hebrew texts & translations taken from Sefaria.org.il
- Rabbi Elkana Sherlow series in Hebrew on youtube
- Rabbi Hayyim Angel shiur on yutorah
- Rabbi Yaacov Elman article "The History of Gentile Wisdom According to R. Zadok ha-Kohen of Lublin"
- Grintz, J.M. article "The Proverbs of Solomon", Leshonenu (1968)
- חכמת הממשל במשל חכמה, יהודה אליצור, עוז לדוד-ספר בן גוריון •
- (סד) חידות בספר משלי, מרדכי זר-כבוד, בית מקרא